

RDUU

REGISTER OF DAMAGE FOR UKRAINE

РЕЄСТР ЗБИТКІВ ДЛЯ УКРАЇНИ: перші висновки і виклики

Аналітичний звіт

2024

Автор: Маркіян Бем

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду “Відродження” у рамках проєкту “#Compensation4UA/Відшкодування воєнних збитків для України. Фаза III: адвокація кроків задля гарантування сталої стратегії компенсації”.

Керівник проєкту: Іван Городиський, адвокат, директор Центру Дністрянського.

Проектна експертна група: Маркіян Бем, Христина Думич, Софія Косаревич, Анастасія Онопрійчук, Андрій Хімяк.

(С) Центр Дністрянського

Більше матеріалів про відшкодування воєнних збитків

 info@dc.org.ua

 dc.org.ua

Зміст

I. Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України	4
А. Роль Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України (далі – Реєстр).....	4
Б. Юрисдикція Реєстру.....	6
В. Організаційна структура Реєстру.....	7
Г. Процедура роботи Реєстру.....	7
II. Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23 лютого 2023 року (далі – Закон про компенсацію)	15
А. Закон про компенсацію.....	15
Б. Реєстр пошкодженого та знищеного майна.....	15
III. Висновки	19

Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України

А. Роль Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України (далі – Реєстр)

12 травня 2023 року Комітет Міністрів РЄ прийняв Резолюцію CM/Res (2023)3 «Про створення Розширеного часткового договору про Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України» із Статутом Реєстру (далі – Статут) в ролі додатка.

Структура Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації

Виконавчий директор
Маркіян Ключковський (Україна)

Рада Реєстру (7 членів)
Голова Ради Роберт Спано (Ісландія)

Конференція Учасників (44 члени станом на 31.05.24)
Голова Конференції Сенді Мосс (Британія)

Юридична підстава - Розширена часткова угода Ради Європи про Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України від 12 травня 2023 р.

Відповідно до ст. 1.1 Статуту, Реєстр слугує для документального обліку доказів та інформації, що стосуються поданих заяв про відшкодування збитків, втрат чи шкоди, завданих міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України.

Функціями Реєстру, визначеними у частині перші ст. 2 Статуту Реєстру є:

- прийняття та обробка інформації, що стосується заяв про відшкодування збитків та доказів;
- категоризація, класифікація та систематизація таких заяв, оцінка та визначення прийнятності заяв для включення до Реєстру; та
- реєстрація прийнятних заяв з метою їх майбутнього розгляду та винесення рішення.

1 Див. Іван Городиський Реєстр збитків, заподіяних агресією РФ проти України: загальний аналіз рішення. 17.05.2023. Центр Дністрянського. URL : <https://dc.org.ua/news/reestr-zbytkiv-zapodiyan-yh-agresieyu-rf-protiy-ukrayiny-zagalnyy-analiz-rishennya>

Функції Реєстру збитків

1

прийняття та обробка інформації, що стосується заяв про відшкодування збитків та доказів

2

категоризація, класифікація та систематизація заяв, оцінка та визначення прийнятності заяв для включення до Реєстру

3

реєстрація прийнятних заяв для наступного розгляду та винесення рішення

Згідно зі ст. 2.5 Статуту, Реєстр має стати першим елементом майбутнього **міжнародного компенсаційного механізму**, який буде створено окремим міжнародним інструментом у співпраці з Україною (далі – Компенсаційний механізм). Точну конфігурацію Компенсаційного механізму ще належить визначити, але вона може включати **комісію з розгляду заяв і компенсаційний фонд** з повноваженнями розглядати заяви та виносити рішення та/або виплачувати компенсацію за збитки, втрати чи шкоду, спричинені міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України.

Складові майбутнього спеціального міжнародного механізму відшкодування для України

1

Міжнародний договір

як юридична підстава створення механізму відшкодування

2

Спеціальна комісія

як орган, який розглядає позови та присуджує відшкодування

3

Фонд для виплати компенсацій

4

Реєстр збитків

Реєстр, як елемент Компенсаційного механізму, не вирішуватиме питання компенсації збитків, завданих протиправними діями Російської Федерації, а лише накопичуватиме відомості про подані потерпілими заяви та докази на їх підтвердження. А присудженням компенсації та її виплатою займатимуться Комісія та Компенсаційний фонд.

Стаття 14.1. Статуту передбачає, що після створення Компенсаційного механізму робота Реєстру буде йому передана так, щоб забезпечити її безперервність аж до її припинення та щоб зібрану в ньому інформацію про заяви і докази було надано в розпорядження Компенсаційного механізму.

Отже, Реєстр функціонуватиме окремо до моменту створення Компенсаційного механізму, а після запуску механізму стане його частиною.

Б. Юрисдикція Реєстру

Згідно зі ст. 2.2 Статуту, до Реєстру включають відомості щодо заяв, поданих стосовно збитків, втрат чи шкоди, які була завдані:

- 24 лютого 2022 року або пізніше;
- на території України в її міжнародно визнаних кордонах, включно з територіальними водами;
- міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України.

Критерії прийнятності заяв до Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України

Збитки, завдані:

24 лютого 2022 року
або пізніше

на території України
в її міжнародно-визнаних кордонах,
включаючи територіальні води

міжнародно-протиправними
діями Російської Федерації
в Україні або проти України

В. Організаційна структура Реєстру

Реєстр розташовуватиметься в Нідерландах, у місті Гаага, та матиме представництво (satellite office) в Україні.

Елементами організаційної структури Реєстру є:

- Конференція держав-членів (Conference of Participants) – формується з призначених представників (по одному від кожної держави-члена), збирається не рідше одного разу на рік, здійснює загальне керівництво діяльністю Реєстру;
- Рада (Board) – складається із семи членів, в тому числі одного, делегованого Україною, збирається не рідше одного разу на квартал, розглядає і вирішує питання допустимості вимог і включення їх до Реєстру;
- Виконавчий директор (Executive Director) – призначається за пропозицією України, здійснює оперативне та адміністративне керівництво діяльністю Реєстру;
- Секретаріат (Secretariat) – забезпечує організаційну роботу Реєстру під керівництвом Виконавчого директора.

Рішення щодо включення до Реєстру поданих фізичними та юридичними особами, а також українською державою вимог і доказів приймає Рада, а технічне опрацювання заяв здійснює Секретаріат, який готує відповідні рекомендації Раді.

Г. Процедура роботи Реєстру

27 березня 2024 року Маркіян Ключковський, виконавчий директор Реєстру, оголосив дату початку роботи Реєстру – 2 квітня 2024 року.

Тоді ж було оприлюднено перший пакет процедурних документів, що стосуються різних аспектів звернення до Реєстру осіб, які зазнали збитків від російської агресії, зокрема Правила подання заяв, Категорії заяв тощо.

Г.1. Правила подання, обробки та внесення Заяв

Правила подання, обробки та внесення Заяв (далі – Правила) – документ, що встановлює загальні вимоги до порядку подання та обробки заяв про відшкодування збитків, критерії визначення прийнятності цих заяв, а також спосіб внесення прийнятих заяв до Реєстру.

Система Правил орієнтована на всебічне сприяння заявникам у поданні заяви та доступі до необхідних документів, що забезпечують, зокрема, положення про співпрацю з Урядом України. Така співпраця включає, серед іншого, надання можливості подавати заяви та докази через Дію та надання доступу до «потенційно придатної інформації та доказів, що містяться в різних базах даних та реєстрах, шляхом їх підключення до Дії».

Заявник вводить усю необхідну інформацію на Єдиному порталі державних послуг Дія, до якої в автоматичному режимі долучається відповідна інформація та документи, що містяться в державних реєстрах. При цьому слід наголосити, що, принаймні на цьому етапі, не допускається подання заяв у інших форматах, тобто не через Дію (ст. 13 Правил).

Статтями 5 та 6 Правил передбачено проведення інформаційно-роз'яснювальної діяльності з потенційними заявниками. Тут слід зазначити, що хоча Реєстр уже працює, ознак проведення інформаційно-роз'яснювальних кампаній досі не видно. Однак керівниця українського офісу Реєстру Ганна Христова анонсувала їх проведення найближчим часом.

Відповідно до Правил, усі заяви поділяються на **категорії** – залежно від особи заявника та виду збитків (детальніше далі, в наступному підрозділі). Кожна з категорій має свої Правила подання заяв. Один заявник може подавати заяви у різних категоріях.

Статтю 10 Правил передбачено, що заяви подаються виключно з використанням **форм заяв**. Для кожної категорії затверджується окрема форма заяви, яка передбачає чіткий перелік інформації та доказів, які повинен подавати заявник.

Відповідно до ст. 10 Правил, заяви можуть подаватись українською або англійською мовою. Однак робочою мовою для обробки і внесення заяв до Реєстру є саме англійська. Тож якщо заява подана українською, Реєстр здійснить її переклад на англійську. З огляду на це заявникам варто намагатись подати заяву англійською.

Юридичні особи, а також держава Україна, згідно з Правилами, в подальшому зможуть подавати заяви **тільки через Представників**. Представники подають заяви від імені та за дорученням Заявників. Представник Заявника повинен бути належним чином уповноважений та/або ідентифікований в Дії відповідно до **Правил подання заяв Представниками**, які повинні бути прийняті пізніше.

Можливість подання кількома заявниками спільних заяв (наприклад, щодо одного об'єкта власності) залежить від того, чи таку можливість передбачать Правила конкретної категорії.

Заява вважається поданою, якщо:

1. заповнено всі інформаційні поля,
2. надано усі документи, передбачені Формою заяви,
3. заяву підписано в електронному вигляді.

Заявник може доповнити чи змінити заяву до моменту її скерування на розгляд Ради, а також може відмовитись від заяви.

Відповідно до ст. 17 Правил, після подання заяви Секретаріат перевіряє усі файли, що додаються до неї, на предмет їх доступності, читабельності та безпеки. Якщо якісь файли, подані разом із заявою, виявляться недоступними, нечитабельними або зараженими комп'ютерними вірусами, шкідливим програмним забезпеченням та ін., заява буде вважатися такою, що не відповідає технічним вимогам. При цьому заявника повідомляють про виявлені недоліки і надають час для їх усунення.

Якщо заява відповідає технічним вимогам, Секретаріат переходить до аналізу її прийнятності. Критерії прийнятності заяви ґрунтуються на юрисдикції Реєстру, про які мова йшла вище.

Не вноситься до Реєстру явно необґрунтована заява.

Розгляд заяв, аналіз їх обґрунтованості та прийнятності здійснює Секретаріат. За результатами такого розгляду Секретаріат готує рекомендації для Ради щодо можливості внесення заяви до Реєстру.

Остаточне рішення щодо заяви приймає Рада. Згідно зі ст. 21.7 Правил, за результатами розгляду заяви (заяв) Рада може прийняти одне з таких рішень:

(а) внести заяву (заяви) до Реєстру;

(б) не вносити заяву (заяви) до Реєстру, із зазначенням того, які критерії прийнятності не були дотримані і якою є відмова – “з упередженням” (“with prejudice”, тобто така, що не допускає повторного подання тієї самої заяви) чи “без упередження” (“without prejudice”, тобто така, що дозволяє повторно подати заяву з додатковою інформацією, доказами чи виправленими недоліками);

(с) повернути заяву (заяви) до Секретаріату для її подальшої обробки, з вказівками, які можуть включати запит на виправлення, уточнення та/або отримання додаткової інформації та/або доказів від заявників.

Г.2. Категорії заяв, які можуть бути внесені до Реєстру

Цей документ визначає про види збитків, які дають підстави для звернення до Реєстру. В ньому заяви про відшкодування збитків поділено на три категорії:

A заяви фізичних осіб

B заяви держави Україна

C заяви юридичних осіб

Кожна з категорій поділяється на декілька підкатегорій залежно від виду збитків. Загалом таких підкатегорій налічується 45.

До категорії **A** входять:

A**A1. Заяви, пов'язані з вимушеним переміщенням:**

- A1.1. Вимушене внутрішнє переміщення
- A1.2. Вимушене переміщення за межі України

A2. Заяви, пов'язані з порушенням особистої недоторканності:

- A2.1. Смерть близького родича
- A2.2. Зникнення безвісти близького родича
- A2.3. Серйозні поранення
- A2.4. Сексуальне насильство
- A2.5. Катування, нелюдське або принизливе для гідності поводження чи покарання
- A2.6. Позбавлення волі
- A2.7. Примусова праця або служба
- A2.8. Насильницьке переміщення або депортація дітей
- A2.9. Насильницьке переміщення або депортація дорослих
- A2.10. Інші порушення міжнародного права в аспекті прав людини, міжнародного гуманітарного права, законів і звичаїв війни

A3. Заяви, пов'язані з втратою майна, доходу або засобів до існування

- A3.1. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна
- A3.2. Пошкодження або знищення нежитлового нерухомого майна
- A3.3. Втрата житла/місця проживання
- A3.4. Втрата оплачуваної роботи
- A3.5. Втрата приватного підприємництва
- A3.6. Втрата доступу або контролю над нерухомим майном на тимчасово окупованих територіях
- A3.7. Інші економічні втрати

A4. Втрата доступу до державних послуг

- A4.1. Втрата доступу до медичної допомоги
- A4.2. Втрата доступу до освіти

До категорії **В** входять заяви про:

В**В1. Пошкодження або знищення майна**

- В1.1. Пошкодження або знищення критичної інфраструктури
- В1.2. Пошкодження або знищення некритичної інфраструктури
- В1.3. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна – житлових приміщень
- В1.4. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна – місць загального користування
- В1.5. Пошкодження або знищення громадських будівель та споруд
- В1.6. Інші втрати майна

В2. Втрата історичної, культурної та релігійної спадщини

- В2.1. Пошкодження або знищення об'єктів чи будівель
- В2.2. Втрата об'єктів культурних цінностей

В3. Шкода навколишньому середовищу та природним ресурсам

- В3.1. Екологічна шкода
- В3.2. Виснаження або шкода природним ресурсам

В4. Державні гуманітарні витрати на підтримку постраждалого населення в Україні**В5. Розмінування та очищення від нерозірваних боєприпасів**

До категорії **С** входять заяви про:

С**С1. Пошкодження або знищення майна**

- С1.1. Пошкодження або знищення критичної інфраструктури
- С1.2. Пошкодження або знищення некритичної інфраструктури
- С1.3. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна – житлових приміщень
- С1.4. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна – місць загального користування
- С1.5. Пошкодження або знищення нежитлового нерухомого майна (не пов'язане зі збитками для бізнесу)

С2. Втрата історичної, культурної та релігійної спадщини

- С2.1. Пошкодження або знищення об'єктів чи будівель
- С2.2. Втрата об'єктів культурних цінностей

С3. Збитки бізнесу та інші економічні втрати

С3.1. Пошкодження, знищення або втрата активів

С3.2. Втрата контролю над майном на тимчасово окупованих територіях

С3.3. Переїзд (евакуація) бізнесу

С3.4 Інші економічні втрати

С4. Гуманітарні видатки

Такий підхід відповідає попередній міжнародній практиці поділу збитків від агресії на окремі категорії, зокрема практиці Компенсаційної комісії ООН.

Правила подання заяв у кожній конкретній категорії та відповідні вимоги до доказової бази затверджуються окремо у вигляді Форм заяв для кожної категорії.

Г.3. Форма заяви

Досі затверджено лише одну Форму заяви – для категорії А3.1. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна. Ця категорія стосується лише фізичних осіб і не поширюється на державу Україна та на юридичних осіб.

Форма заяви для цієї категорії містить опис інформації та доказів, які заявники повинні обов'язково надати, а також додаткову інформацію та докази, які можуть бути надані разом із заявою. Відповідно до ст. 10 Правил, ця Форма заяви буде доступна в електронному вигляді в Дії. Там заявник повинен буде у структурованому вигляді надати інформацію та документи по кожному з блоків.

Йдеться про інформацію та документи щодо:

- особи заявника
- події, яка призвела до пошкодження майна
- ідентифікації майна
- характеру ушкоджень
- права заявника на відповідне майно (власність тощо)
- оцінки ушкоджень
- подання відповідної інформації в інші національні реєстри
- суми вимог

Частина інформації буде доступна автоматично, зокрема через долучення її з інших реєстрів. Решту інформації та документів необхідно буде додати вручну. Заяву можна готувати впродовж певного часу. Чернетка заяви зберігатиметься в Дії протягом п'яти днів.

Наразі у Дії за шляхом Сервіси → Відшкодування збитків уже доступна для заповнення форма заяви за категорією А3.1. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна. Дія автоматично підтягує з Реєстру речових прав відомості щодо наявного у власності особи нерухомого майна. Однак наявні й суттєві обмеження. Так, при спробі підготувати заяву висвічується таке повідомлення:

Наразі подати заяву про відшкодування збитків можна лише для нерухомості, яку обстежила комісія та внесла акт про це в Реєстр зруйнованого та пошкодженого майна. Для цього потрібно подати заяву за програмою «єВідновлення». Незабаром зможете подати заяву про відшкодування без акта, навіть якщо майно на тимчасово окупованих територіях чи в зоні бойових дій.

Тобто, особа спершу мусить подати заяву на підставі Закону України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України». Про цей закон мова йтиме нижче.

Г.4. Принципи захисту персональних даних у роботі Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України

Реєстр прийняв також **Принципи захисту персональних даних у роботі Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України**. Згідно з цим документом, при обробці персональних даних Реєстр має дотримуватись:

- принципів законності, чесності та прозорості обробки
- легітимної мети
- пропорційності

- актуальності даних
- обмежених строків зберігання даних
- додержання прав суб'єкта персональних даних
- конфіденційності даних та їх захисту від несанкціонованої обробки

Також передбачається можливість передачі накопичених у Реєстрі даних створеному в майбутньому компенсаційному механізму.

Загалом Правила відповідають загальним принципам обробки персональних даних, закріпленим у документах Ради Європи з цього приводу, зокрема, у Конвенції № 108 про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та в Загальному регламенті ЄС із захисту персональних даних (GDPR). Останнє особливо важливо через те, що багато потерпілих зараз мають статус резидентів держав-членів Європейського Союзу.

Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23 лютого 2023 року (далі – Закон про компенсацію)

А. Закон про компенсацію

вступив у дію 22 травня 2023 року. Його прийняття стало першим законодавчим кроком на шляху запровадження реальних механізмів відшкодування збитків потерпілим внаслідок російської агресії **на національному рівні**.

Детальний аналіз Закону про компенсацію ми подали в одному із [попередніх матеріалів](#) Центру Дністрянського².

Б. Реєстр пошкодженого та знищеного майна

Статтю 14 Закону про компенсацію передбачено створення Реєстру пошкодженого та знищеного майна. Реєстр створюється для забезпечення збору, накопичення, обліку, обробки, зберігання і захисту інформації та документів про:

- 1 осіб, майно яких пошкоджено або знищено;
- 2 пошкоджене та знищене майно (у тому числі пошкодження, завдані земельним ділянкам, землям, пошкодження та знищення надр, лісових, водних та інших природних ресурсів, а також біологічного різноманіття) незалежно від того, чи передбачається компенсація за пошкодження або знищення такого майна відповідно до цього Закону про компенсацію;
- 3 завдану матеріальну шкоду (у тому числі збитки) внаслідок пошкодження та знищення майна;
- 4 розгляд та прийняття рішення про надання компенсації;
- 5 надання компенсації за пошкоджене і знищене майно та фінансування (виділення коштів) відновлення пошкодженого і знищеного майна.

² Див. Іван Городиський Компенсація за знищене житло: аналіз Закону України від 23 лютого 2023 року. 12 травня 2023. Центр Дністрянського. URL : <https://dc.org.ua/news/kompensaciya-za-zny-schene-zhytlo-analiz-zakonu-ukrayiny-vid-23-lyutogo-2023-roku>

У Реєстрі пошкодженого та знищеного майна може забезпечуватися збирання, накопичення, облік, обробка, зберігання та захист іншої інформації та документів, визначених Кабінетом Міністрів України в Порядку ведення Реєстру пошкодженого та знищеного майна.

Порядок ведення цього Реєстру, під назвою «Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України», було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2023 р. № 624 (далі – Порядок).

Цікаво, що і Закон про компенсацію, і цей Порядок передбачають можливість обробки в Реєстрі пошкодженого та знищеного майна інформації щодо набагато ширшого кола об'єктів.

Так, згідно зі ст. 1.1.2 Закону про компенсацію, Реєстр пошкодженого та знищеного майна – єдина державна інформаційно-комунікаційна система, призначена для збирання, накопичення, обліку, обробки, зберігання та захисту інформації (документів) про **рухоме** та нерухоме майно (далі – майно), пошкоджене та знищене внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, про осіб, майно яких пошкоджено або знищено, про матеріальну шкоду (у тому числі збитки), завдану внаслідок пошкодження та знищення такого майна, про компенсацію за пошкодження та знищення такого майна, про фінансування відновлення пошкодженого та знищеного майна, а також іншої інформації (документів), визначеної Законом про компенсацію.

Згідно з п. 18 Порядку, об'єктами Реєстру пошкодженого та знищеного майна є інформація (відомості) й документи про:

- 1** фізичних та **юридичних осіб**, майно яких пошкоджено або знищено;
- 2** пошкоджене та знищене **майно всіх форм власності** – об'єкти **рухомого й нерухомого майна**, зокрема лінійні об'єкти інженерно-транспортної та енергетичної інфраструктури, а також пошкодження земель, пошкодження та знищення надр, лісових, водних та інших природних ресурсів, біологічного різноманіття – незалежно від того, чи передбачається компенсація за пошкодження або знищення такого майна;
- 3** матеріальну шкоду (зокрема збитки), завдану внаслідок пошкодження та знищення майна;
- 4** розгляд та прийняття рішення про надання компенсації;
- 5** надання компенсації за пошкоджене та знищене майно і фінансування (виділення коштів) для відновлення пошкодженого та знищеного майна.

Таким чином, хоча Закон про компенсацію передбачає можливість отримання компенсації лише фізичними особами та управителями житлової нерухомості і лише за житлову нерухомість, Реєстр пошкодженого та знищеного майна створюється для ведення обліку інформації щодо фактично всіх видів рухомого та нерухомого майна будь-якої форми власності.

Більш того, деякі з перелічених видів майна є, згідно з Конституцією України, об'єктами права власності українського народу, як наприклад, землі, надра, лісові, водні та інші природні ресурси, біологічне різноманіття. Тож Реєстр пошкодженого та знищеного майна має стати централізованим джерелом даних та документів щодо завданої війною шкоди.

Такий підхід видається цілком правильним. Швидке наповнення Реєстру пошкодженого та знищеного майна суттєво спростить роботу Реєстру. В разі успішного завершення цього процесу звернення із заявою до Реєстру можна буде звести в значній мірі до простого заповнення заяви, а всі необхідні відомості та документи автоматично підтягуватимуться з Реєстру пошкодженого та знищеного майна через вебпортал Дія.

Крім цього, постановою № 624 від 13 червня 2023 р. Кабінет Міністрів України вніс зміни до своєї ж постанови № 380 від 26 березня 2022 р. “Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації”. Зокрема, Порядок подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації (а він визначає умови, механізм та процедуру подання фізичними та юридичними особами інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно), затверджений постановою № 380, викладено в новій редакції.

Слід наголосити, що дія вказаного Порядку поширюється на об'єкти нерухомого майна, знищені або пошкоджені внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти **з 19 лютого 2014 року**, що є, відповідно до ст. 1.2 Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України”, датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України.

Відповідно до п. 4 Порядку, інформаційне повідомлення може бути подане до Реєстру пошкодженого та знищеного майна такими способами:

1

самостійно фізичною особою або представником юридичної особи:

- засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг Дія у порядку, визначеному п. 6 і 7 цього Порядку;
- з використанням мобільного додатка порталу Дія у разі наявності реєстраційного номера облікової картки платника податків у порядку, визначеному п. 6 цього Порядку;

2

через адміністратора ЦНАП або нотаріуса у порядку, визначеному п. 8 цього Порядку.

Слід зазначити, що Закон про компенсацію запроваджує механізм компенсації збитків, спричинених знищенням та пошкодженням житлової нерухомості, розташованої на підконтрольній території, станом на 24 лютого 2022 року, внаслідок агресії Російської Федерації.

Висновки

У доволі стислі строки Україні та її партнерам на міжнародній арені вдалося створити і, що найважливіше, запустити роботу першого з трьох компонентів механізму компенсації збитків, завданих російською агресією, – Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України.

Станом на сьогодні запущено механізм подання заяв про відшкодування збитків, завданих протиправними діями Російської Федерації. Такі заяви розділені на понад 40 категорій залежно від того, про які збитки йдеться. Наразі цей механізм запрацював лише по одній категорії, а саме, категорії А3.1. Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна, – яка, вочевидь, буде однією з найбільш масштабних і за кількістю заяв, і за загальною сумою присудженої компенсації.

Проте існує низка викликів, які буде необхідно розв'язати в подальшій роботі Реєстру збитків. Деякі з них ми вже аналізували у [попередніх звітах](#)³.

Перші виклики процесу реєстрації

1

Підтвердження факту збитків

2

Фіксація втрат

3

Можливість колективних заяв

4

Опрацювання заяв з тимчасово окупованих територій

Зокрема, на практиці можливість подання заяви у цій категорії поки що **обмежена** до тих власників житлової нерухомості, котрі звернулись із заявами про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна на підставі Закону України від 23 лютого 2023 року «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» та отримали акт про обстеження належної їм нерухомості.

Проблема в тому, що отримання такого акта видається недоступним для значної кількості власників житлової нерухомості.

По-перше, Закон про компенсацію **не поширює** свою дію на майно, розміщене на територіях, що станом на 24 лютого 2022 року перебували під окупацією. Юрисдикція ж Реєстру поширюється на території України в її міжнародно визнаних кордонах, включно з територіальними водами.

³ Див. Христина Думич, Іван Городиський Підхід, орієнтований на постраждалих в діяльності Реєстру збитків для України: аналітична записка. 2024. Центр Дністрянського. URL : <https://cutt.ly/reiJxiw3>

По-друге, щоб отримати необхідний для звернення із заявою до Реєстру акт обстеження, мусить бути проведене фізичне обстеження стану відповідного майна спеціально створеною комісією. Однак, наразі незрозуміло, як таке обстеження проводитиметься на території, окупованій до того, як запрацював Закон про компенсацію чи до того, як власником майно подану заяву на підставі цього Закону та відповідне майно було обстежено. Йдеться про величезні території, що були окуповані Росією в перші місяці війни і на які також поширюється юрисдикція Реєстру.

По-третє, низка інших обмежень в роботі Закону про компенсацію суттєво впливає на можливості потенційних заявників щодо подачі заяви до Реєстру Ради Європи.

Наприклад, Закон про компенсацію передбачає – за певних умов – можливість отримання компенсації за знищення незавершених об'єктів будівництва. Дія, у розділі про відшкодування збитків, автоматично підтягує з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно відомості щодо належного особі нерухомого майна та повідомляє про можливість подачі заяви відносно вказаного майна.

Однак реєстрацію майнових прав на майбутні (незавершені) об'єкти нерухомості було запроваджено лише з прийняттям Закону України від 15.08.2022 року «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому». При цьому, згідно зі ст. 21 (Прикінцеві та перехідні положення), дія цього закону поширюється на об'єкти незавершеного будівництва та майбутні об'єкти нерухомості, які є складовими частинами об'єкта незавершеного будівництва, право на виконання будівельних робіт щодо яких набуто після набрання чинності цим законом, з урахуванням особливостей, визначених цією нормою.

Таким чином, по більшості об'єктів незавершеного будівництва та майбутніх об'єктів нерухомості інформація також недоступна в Дії. Відтак обмеженою є і можливість звернення до Реєстру із заявою щодо знищення чи пошкодження таких об'єктів.

У підсумку можна констатувати, що Реєстр запрацював на користь дуже незначного сегменту потенційних заявників про компенсацію шкоди, завданої Російською Федерацією.

При цьому, з огляду на вказані обставини, логічно припустити, що затримка саме за Урядом України, оскільки фактично Реєстр РЄ дає більші можливості звернення із заявами, аніж це дозволяють пов'язані із Реєстром національні механізми – Дія та законодавство.

Окремо слід відзначити, що Реєстр пошкодженого та знищеного майна покликаний накопичувати інформацію та документи щодо знищеного та пошкодженого Російською Федерацією майна починаючи з 19.02.2014 року. Централізований збір такої інформації – це однозначно позитивний крок як з точки зору майбутніх процесів, пов'язаних із компенсацією збитків, завданих російською агресією, так і з точки зору створення інструменту національної пам'яті.

**Більше матеріалів
про відшкодування воєнних збитків**

 info@dc.org.ua

 dc.org.ua